

De Groote Oorlog herdacht

11 november 2012
Alveringem

Op het kruispunt van leven en dood

Herdenkingsmoment
met familie en verwanten van gesneuvelden
uit de Eerste Wereldoorlog

Verhalen van de Groote Oorlog

Straks is de Eerste Wereldoorlog een eeuw oud. En het landschap van de Westhoek ligt na bijna honderd jaar nog altijd bezaaid met de littekens van die enorme wereldbrand. Stilaan verliezen we de allerlaatste directe getuigen van de Groote Oorlog. Of om het met de woorden van schrijver Erwin Mortier te zeggen: ‘Een verleden dat voorheen nog van vlees en bloed was maakt de overgang naar een geheugen dat uit steen, inkt en papier bestaat.’ Dat zal ons dwingen om de herdenking van de Eerste Wereldoorlog te her-denken.

De interesse voor de Eerste Wereldoorlog blijft ontzettend groot. Het laatste decennium is het WO I-toerisme zelfs nog sterk toegenomen. In de periode 2014-18 wordt een nieuwe boost verwacht. We zien in de aanloop naar 100 jaar Groote Oorlog ontelbare nieuwe initiatieven ontstaan, ook in Alveringem. Met het ambitieuze project “Alveringem 2014” willen we een cultuurtoeristische en recreatieve meerwaarde creëren. Laten we niet flauw doen: we hopen een graantje mee te pikken van de grote herdenkingsperiode. En waarom niet? Toeristisch succes is belangrijk, zolang de herinnering aan de Eerste Wereldoorlog, het bewaren van het oorlogserfgoed voor de toekomstige generaties en het reflecteren over de betekenis van oorlog en vrede de initiële en prioritaire doelstellingen blijven.

Vandaag organiseren we in Oeren voor de derde keer een uniek herinneringsmoment met familie en verwanten van slachtoffers van de Eerste Wereldoorlog. Omdat de gemeente Alveringem er van overtuigd is dat een eigentijdse herdenking van de Groote Oorlog niet kan losgekoppeld worden van het betuigen van eerbied aan diegenen die tijdens de oorlog gesneuveld zijn en geleden hebben. Dat eerbetoon willen we nu blijvend verankeren door de namen op de graven in Oeren en Hoogstade op een nieuwe website een gezicht en een verhaal te geven. Deze database van slachtoffers van de Groote Oorlog zal door iedereen kunnen geraadpleegd worden.

Van deze 11 novemberherdenking willen we een bijzondere dag maken door de bezoekers de Groote Oorlog ook te laten beleven op verschillende historische locaties in Groot-Alveringem. Met levensechte taferelen en beklijvende verhalen die zich afspelen op het snijvlak van de grote en de kleine geschiedenis, proberen wij de enorme impact van dit gewelddadig conflict te illustreren, niet alleen in het verleden maar ook vandaag, want oorlog is in deze wereld nog altijd een realiteit.

Welkom in Alveringem!

Met vriendelijke groeten,

Martine Rabaey

Schepen voor Cultuur

Het programma

Voormiddag

Herdenkingsmoment met familie en verwanten van gesneuvelden uit de Eerste Wereldoorlog die begraven liggen op de Belgische militaire begraafplaats van Oeren.

- 10.00 u. Kerk open voor het publiek
- 11.00 u. Eucharistieviering in de kerk van Oeren - muzikale omlijsting - poëzie
- 12.00 u. Plechtige bloemenhulde - 'Te Velde' (Harmonie Sint-Cecilia Leisele)
- 12.30 u. Lunch in de sportzaal Rethorica

Namiddag

Historische evocatie: Op het kruispunt van leven en dood

Vanaf 13.30 u. wordt u uitgenodigd om de Eerste Wereldoorlog op belangrijke historische locaties in Groot-Alveringem te beleven.

- In het rustoord Clep wekken zeven gedreven vertellers met beklijvende verhalen en originele foto's het voormalig militair hospitaal tot leven. Ook onderweg worden er verschillende oorlogstaferelen opgevoerd door het gespecialiseerd productiehuis W.R.P. uit Poperinge.
- In de kerk van Alveringem stromen de vluchtelingen toe; in Sint-Rijkers wordt een tentenkamp gebouwd; in de inkomhal van Clep vindt de triage van de gewonden plaats; op de militaire begraafplaats van Hoogstade wordt de lijkrede uitgesproken en in Fortem viert het soldatenplezier hoogtij met volksspelen en prijskampen in zaklopen en 'vaderlandertjes' vullen.

Een pendelbus rijdt meerdere keren langs de verschillende locaties. Een tweede bus met twee ervaren gidsen begeleidt de bezoekers op deze belevingstocht. U kan deze tocht ook individueel en met eigen vervoer maken. De taferelen worden op verschillende tijdstippen opgevoerd.

Startplaats: de Sint-Audomaruskerk in Alveringem.

In de brochure vindt u de uurregeling van de bussen en een kaart met de verschillende locaties. (pagina's 14-15-16)

Dubbelportret Hoogstade 1914-18 - 2012

Tentoonstelling fotoproject Hugo De Cnodder

Kapel van het rustoord Clep te Hoogstade

‘Mijn fotoproject vond zijn oorsprong in een minuscule, verbleekt en gehavend pasfotootje van een soldaat dat ik in de zomer van 2009 uit een souvenirdoos van mijn grootmoeder opdiepte. Achteraan stond in moeizaam handschrift “J. BALEMANS”. Een zoektocht leerde mij dat het haar eerste echtgenoot was die in de Eerste Wereldoorlog - na amper 25 maanden huwelijk - gemobiliseerd en vervolgens overleden was in het veldhospitaal te Hoogstade. Als eerbetoon aan “Bonneke”, haar overleden echtgenoot én aan de talloze gesneuvelden en hun dierbaren, besloot ik een fotografisch portret te maken van het huidige rusthuis Clep en de Belgische militaire begraafplaatsen in Hoogstade en Oeren.’ - Hugo De Cnodder

De Brugse kunstfotograaf werkte zich eerder in de kijker met tentoonstellingen over het Grootseminarie in Brugge en over Zeeland.

Project

Het gemeentebestuur van Alveringem organiseert al voor de derde keer een uniek herinneringsmoment in het kleine landbouwdorp Oeren. Tijdens een ingetogen plechtigheid in het sfeervolle kerkje en een bijzondere bloemenhulde op de militaire begraafplaats van Oeren herdenken we samen met familieleden en verwanten de slachtoffers van de Groote Oorlog. Het evenement is in 2008 ontstaan onder impuls van enkele trouwe bezoekers van de militaire begraafplaats: Joris Ryckeboer, Luc Klaps, Leon Dewinter en Patrick Vancoillie. De gemeente Alveringem zet het pionierswerk van deze mensen voort. Binnenkort wordt een nieuwe website gelanceerd waarop de slachtoffers van de Groote Oorlog, die in Oeren én in Hoogstade begraven liggen, een gezicht en een verhaal krijgen.

Herdenkingspin

Speciaal voor de 11 novemberherdenking in 2008 (de eerste editie) werd er een herdenkingspin met logo ontworpen en vervaardigd.

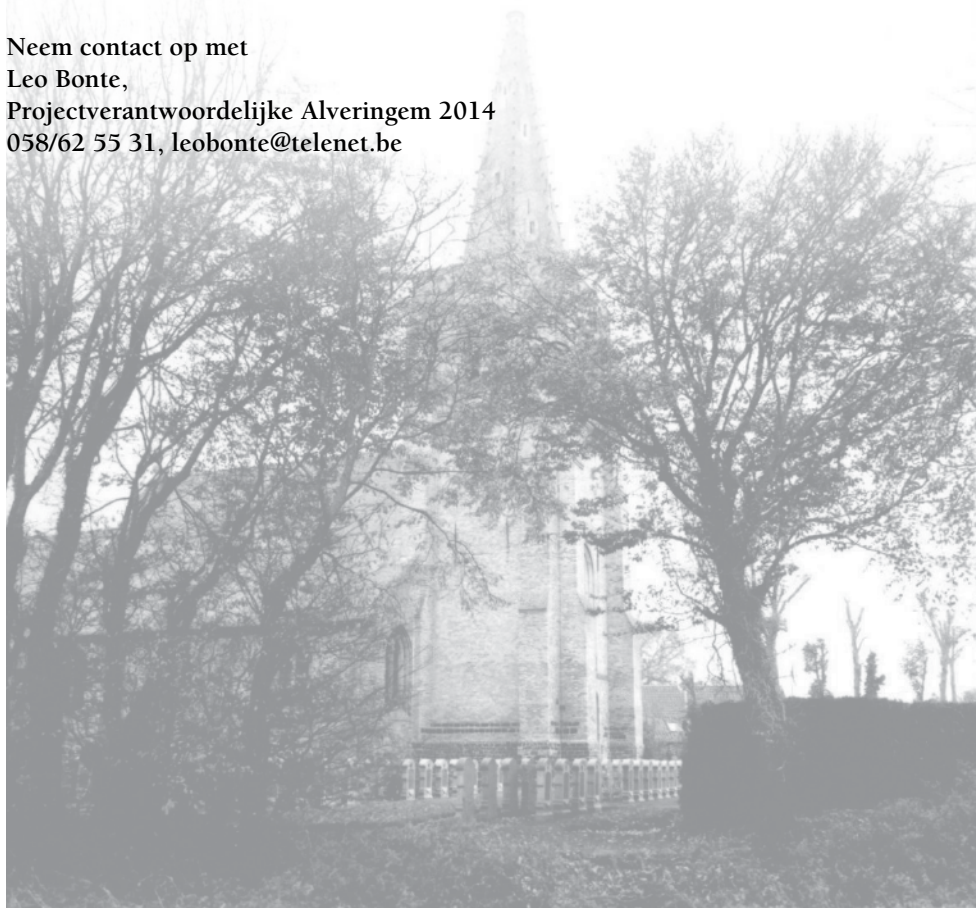
De pin is een ontwerp van Jeroen De Clercq. De rode roos, witte lelie en de druppel water symboliseren de liefde, onschuld of zuiverheid en levenswater (verdriet: onverwerkte emoties zuiveren en het kunnen loslaten). Deze unieke pin wordt tijdens deze herdenkingsdag aan de verwanten en aan andere geïnteresseerden te koop aangeboden aan 2,00 euro in de sportzaal Rethorica.

“Alveringem 2014”

In de aanloop naar de herdenking van 100 jaar Grote Oorlog werkt de gemeente aan het ambitieus cultuurtoeristisch project “Alveringem 2014”. Met dit project wil de gemeente Alveringem een cultuurtoeristische en recreatieve meerwaarde creëren en een blijvende waardebeleving aanreiken aan zowel de plaatselijke bevolking als de toeristen. De blikvangers zijn het nieuwe belevingscentrum in de Kapelanijs van Alveringem en de culturele evenementen in de opgefriste kerk van Oeren. De werkzaamheden gaan binnenkort van start.

Het soldatenproject van Oeren en Hoogstade maakt volwaardig deel uit van het “Alveringem 2014”. De dienst Cultuur en Toerisme blijft mensen zoeken die foto's, documenten, verhalen, bidprentjes en getuigenissen met ons willen delen als blijvend eerbetoon aan deze gesneuvelden. Ook met alle informatie en documentatiemateriaal (brieven, dagboeken, getuigenissen, foto's...) over Alveringem en haar deelgemeenten (Beveren-aan-de-IJzer, Gijverinkhove, Hoogstade, Izenberge, Leisele, Oeren, Sint-Rijkers en Stavele) in de Eerste Wereldoorlog kunt u bij ons terecht.

**Neem contact op met
Leo Bonte,
Projectverantwoordelijke Alveringem 2014
058/62 55 31, leobonte@telenet.be**

AAN HET FRONT VAN DEN YSER

Heldhaftige opofferingen van Belgische geneesheren

(Van een ooggetuige)

Belgisch Front, 6 November 1917.

De artillerie blijft zeer bedrijvig op het Belgisch front. Haar demoleervuur wordt onophoudelijk, zeer goed volgehouden, voortgezet. De Duitschers antwoorden geweldig. Ook zijn de verliezen talrijker dan naar gewoonte. Iederen dag herhaalt zich, in de vrije dorpen van Vlaanderen, het roerende en tragische tafereel van den lijkstoet van Fransche en Belgische soldaten die men naar de laatste rustplaats brengt.

Met het driekleurig vaandel bedekt, wordende kisten gedragen door hun makkers in het lijden en het strijden. Officieren en wapenbroeders begeleiden het stoffelijk overschot, terwijl de klaroenen den langzamen reglementairen marsch blazen. Soms volgt achter de mannen in khaki of in hemelsblauw, uit wier onverstoort gelaat nochtans eene onzegelijke droefheid glanst, een groep zwart gekleede vrouwen en grijzaards, die luide snikken: Het zijn de verwanten van den held die voor het vaderland gevallen is.

Aldus worden er iederen dag, in onze rouwende dorpen, Belgische en Fransche soldaten naar hunne laatste rustplaats gebracht. Zij rusten in dezen Vlaamschen grond dien zij zoo dapper verdedigd hebben, vereenigd in de dood, zooals zij vereenigd waren in den roemvollen en doodelijken strijd.

In dezen strijd van alle oogenblikken, die van de mannen even veel koelbloedigheid als stoieke dapperheid vereischen, een strijd die dikwijls glansloos is en waarin wilskracht en geestdrift niet recht gehouden worden door de prikkeling van den aanval en van den onstuimigen stormloop, telt men dagelijks overvloedige voorbeelden van heldhaftige zelfopoffering. Men zou ze allen niet kunnen aanhalen.

Ziehier een dat van gisteren dagteekent. In de omstreken van Caeskerke, tegenover Dixmuiden, hebben Deutsche projektielen zoo juist een onzer dekkingen vernield. Een betonblok is op een infanterist neergekomen; hij heeft de beide beenen onder de zware massa verpletterd en lijdt een ware martelie. Het is onmogelijk hem los te maken; er blijft, om de redding te beproeven, niets anders over dan ter plaats zelf, zoo spoedig mogelijk, de beide beenen af te zetten.

Men heeft de geneesheer per telefoon geroepen, Onmiddellijk komt dokter Titz, vergezeld van een ziekenverpleger, toegesnel. De regimentsgeneesheer Bastin, volgt hem, van zijn ordonnans, vergezeld. Gehoorzamende aan den dringenden ambtsplicht, slechts naar hun geweten luisterend, spoeden zij zich voort onder het bombardement dat geweldig razen blijft, langs de verbindingsloopgraven, die onder een regen van ijzer en vuur schijnen te wankelen.

Plots treffen de scherven van een torpedo, dokter Bastin aan schouder en hals, Hij wordt op den slag gedood. Dokter Titz buigt zich over hem neer, stelt de dood vast, maakt een wanhopig gebaar, dan haast hij zich sneller naar den bedolven man, wiens leven hij in handen heeft. In de ingestorte dekking, waarrond de granaten blijven neerkomen, wacht de gewonde, het gelaat door de pijn vertrokken, maar bewonderenswaardig van moed. Dokter Titz nadert, zet de beenen af die slechts een massa bloedend vleesch zijn.

Als de operatie geëindigd is, draagt men den gewonde weg door de gebombardeerde loopgraven en verbindingsgangen. En terwijl de dood rondom hem blijft razen, brengt dokter Titz den gewonde, die hij op eigen doodshevaar het leven heeft gered, tot aan het gasthuis. Is deze daad van verheven zelfopoffering niet van antieke schoonheid?

De Legerbode, 8 november 1917

Dokter Felix Bastin is geboren te Amay (Luik) op 24 oktober 1870. De majoor-geneesheer was 1ste bataljonsdokter van het 8ste Artillerie. Hij is overleden op 4 november 1917 te Kaaskerke en op 7 november 1917 begraven te Oeren (Graf 342). Volgens zijn dochter sneuvelde dokter Bastin toen hij de soldaat probeerde te redden, die in Oeren naast hem begraven ligt. De Legerbode maakt daar geen melding van, maar soldaat August Develter (op graf 343 staat verkeerdelijk De Velter) behoorde tot dezelfde eenheid en is inderdaad ook op 4 november gesneuveld.

BASTIN, Félix, geboren te Amay, (Luik), den 24 Oktober 1870.
Geneesheer van 1° klas; 8° Reg. Geschut, Leup. Or.; Kr. Or.; Oost.; Mil. Kr. 2° kl.; 2° Eers. Vermiddeling.
Werd den 4 November 1917 te Kaaskerke gedood, door een granaatschot, op het oogenblik dat hij een gewonde opereeren ging.

Oeren was een zelfstandige gemeente tot in 1971 en werd toen aangehecht bij Alveringem. Het landbouwdorp heeft geen echte dorpskern, maar bestaat uit de voormalige parochiekerk en enkele verspreide hoeven. Het heeft een oppervlakte van 2,89 km² en telt nog geen 50 inwoners.

De Sint-Apolloniakerk

Het laatgotische kerkje stamt uit de 16^e eeuw. Het vervangt een vroeger Romaans kerkje. Alleen het Romaanse koor werd bewaard en in de nieuwe gotische constructie geïntegreerd. In 1797 plunderden de Franse revolutionairen de kerk en joegen de pastoor op de vlucht. Sinds het concordaat van Napoleon (1802) is de kerk voor eredienst gesloten. Tijdens de zomermaanden is het kerkje al jaren een uitgelezen decor voor tentoonstellingen. In het kader van het project “Alveringem 2014” wordt de kerk uitgebouwd tot een kunst- en cultuurbaken in de (noordelijke) Westhoek. De nodige aanpassingswerken zullen toelaten om het cultuuraanbod uit te breiden en te versterken met een gevarieerd en aantrekkelijk programma. In de herinneringsperiode 2014-18 worden thematische tentoonstellingen over ‘oorlog en vrede’ geprogrammeerd.

Behalve een grafsteen van omstreeks 1550 valt vooral het emotioneel glasraam op, achteraan in de kerk. Het glasraam werd vervaardigd door de glazenier Ivo Baekelandts uit Deurne en is opgedragen aan Juliaan Heylen uit Mol (31/03/1894-13/11/1917). In november 1917 raakte soldaat Heylen gewond aan het hoofd te Diksmuide. Hij werd overgebracht naar het militair hospitaal van Hoogstade en overleed daar enkele uren later. Op 19 november 1917 werd hij begraven op de militaire begraafplaats te Hoogstade, graf 869. Zijn familie liet hem in 1921 herbegraven in een familiegraf te Mol.

Het glasraam stelt een treurende soldaat voor, geknield bij een medesoldaat tegen de achtergrond van een kerk, terwijl een brand woedt aan de horizon. De soldaat breekt zijn geweer over zijn knie. Op de voorgrond zijn een aantal heldenhuldezerkjes te zien. Onderaan staat de tekst: "Vaarwel mijn broeder Julien Heylen °31-03-1894 + 13-11-1917", een gift van Alfons Heylen.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog wordt de kerk van Oeren door enkele aalmoezeniers toch af en toe gebruikt om de mis te lezen. Er vinden zelfs sporadisch begrafenisplechtigheden plaats. Dat blijkt uit het oorlogsdagboek van aalmoezenier Emile de Wyels, die latere abt van de abdij van Affligem zal worden:

Maandag 16 augustus 1915

Omstreeks 13.30 uur wordt een soldaat van ons bataillon door een schietgat juist in 't hoofd getroffen. Zijn hersenpan en schedel springen letterlijk open. Al zijn hersenen liggen op de grond verspreid. Hij is op slag dood. Niettemin kom ik gauw bijgelopen en geef hem nog sub conditione de absolutie en de Heilige Olie. 't Was de allereerste maal dat hij naar de eerste linie kwam. Hij was vrijwilliger van de klas 14 en heette Dony, geboren te Leefdaal bij Sterrebeek.

Zaterdag 21 augustus 1915

Ik zing de requiemmis in de kerk van Oeren voor de gesneuvelde Dony. Geheel de compagnie met major en officieren der compagnie assisteren.

Militaire begraafplaats

In de schaduw van de kerk van Oeren ligt de kleinste maar wellicht meest pittoreske Belgische militaire begraafplaats in het IJzergebied. In het begin van de jaren 1920 lagen er nog 629 Belgen, 17 Fransen en 3 Duitsers begraven. Vandaag telt het kerkhof nog 510 graven. Ooit hebben er 104 heldenhuldezerkjes gestaan. Daarvan zijn er slechts 5 bewaard gebleven. Het heldenhuldezerk, een ontwerp van frontsoldaat en kunstenaar Joe English, draagt de leuze AVV-VVK met daaronder een vliegende blauwvoet.

Bij sommige Belgische militairen vallen deze Vlaamse zerkjes bijzonder slecht. Zo slecht zelfs dat in de nacht van 9 op 10 februari 1918 grafschenners op het kerkhof van Oeren de letters AVV-VVK op 36 heldenhuldezerkjes van Vlaamse frontsoldaten dichtpleisterden.

In de jaren 1920 is het kerkhof van Oeren een populair 'bedevaartsoord'. Rouwende families komen hier afscheid nemen van hun overleden dierbaren. En ook de oorlogstoeristen vinden hun weg naar het idyllische plaatsje. Op 26 augustus 1923 heeft in Oeren onder grote belangstelling de 4de IJzerbedevaart plaats. De grote verontwaardiging over de grafschennis van 1918 heeft zeker bijgedragen tot de doorbraak van de IJzerbedevaart en ligt zelfs mee aan de basis van de bouw van de eerste IJzertoren in Kaaskerke.

De aarde weent...

*En de aarde weent om al heur doode zonen...
De strijd geleet een wreed en dof gekreun
van kinderen, die zich wilden sterker toonen,
doch in 't gewoel nog smeeften om wat steun.*

*En 't waren mannen toch: hun blonde kroonen,
zoo fier van heldenmoed - onder 't gedreun
van 't ijzer, - bleven recht en blij en schoone...
hun oogen vlamden nog in 't doods-gekreun.*

*Men hoorde 't staal doorheen hun harten boren,
men hoorde 't bloed dat gulpte uit ieder wond,
en ieder mond, die nog een klacht liet hooren.*

*En als de schemer dan die menschen vond,
die menschen-kinderen, door den dood verkoren,
dan strooide hij zijn schoonste bloemen rond.*

Daan Boens

Daan Boens (°Oostende 4 juni 1893, + Gent 28 januari 1977) vecht als infanterist vier jaar aan het IJzerfront en komt in de Frontbeweging terecht. Tegen het einde van de oorlog wordt hij door gas bevangen. In de loopgraven schrijft hij een drietal dichtbundels, waarin hij vaak zijn afkeer voor de oorlog tot uiting brengt. Na de oorlog wordt hij politiek actief en is van 1925 tot 1929 socialistisch volksvertegenwoordiger voor Oostende-Veurne. Als journalist werkt hij mee aan verschillende tijdschriften. De aarde weent... is gepubliceerd in de dicht-bundel Van glorie en lijden (1917)

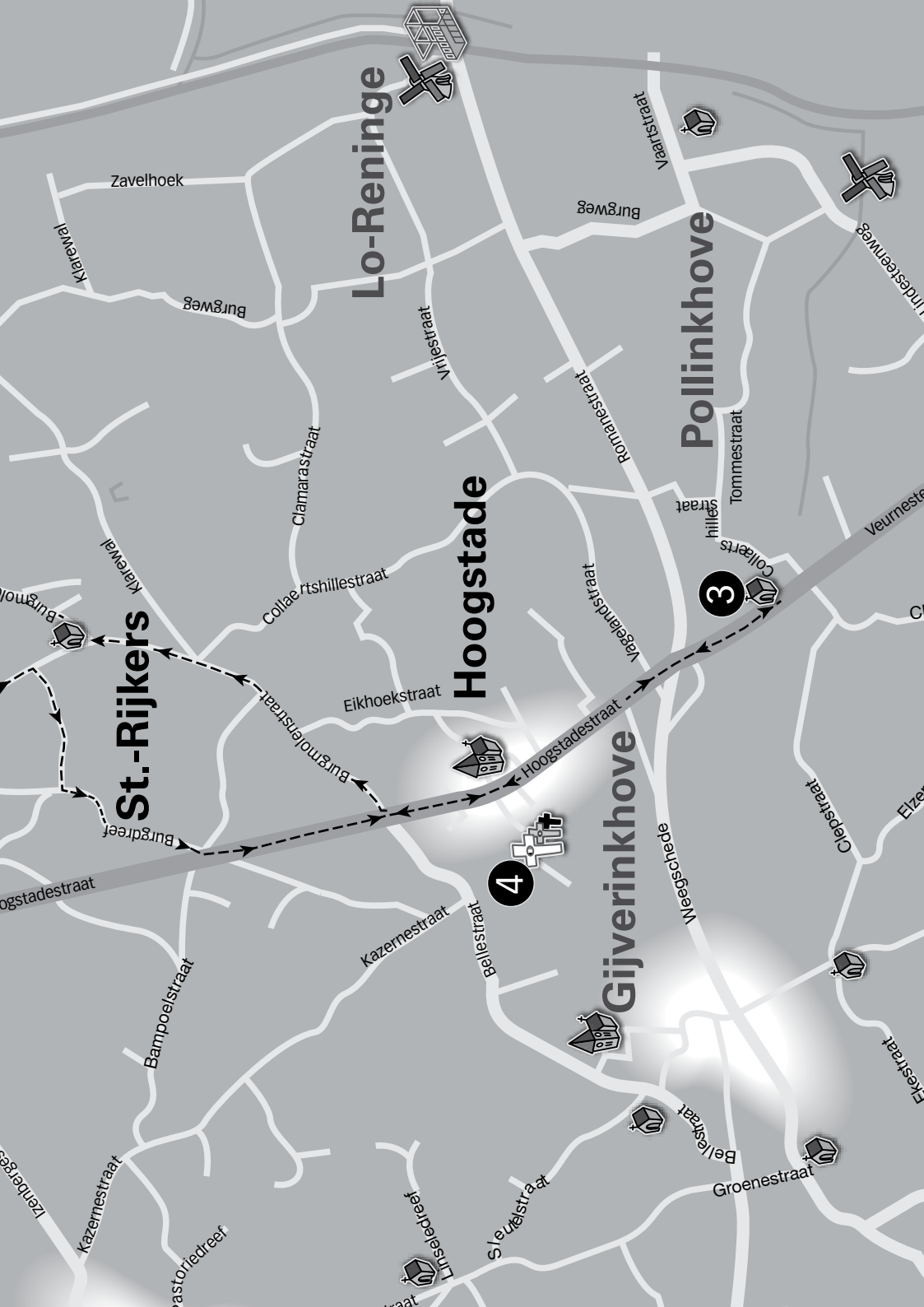
1. Sint-Audomaruskerk, Dorp, Alveringem: 'Doolaards' in de kerk
2. Hoeve, Burgmolenstraat 29, Sint-Rijkers: Het kampement
3. Rustoord Clep, Gapaard 9, Hoogstade: Verhalen van het veldhospitaal
4. Militaire begraafplaats, Brouwerijstraat, Hoogstade: De lijkrede
5. Fortem, Alveringem: Soldatenplezier

i = Informatiestand in zaal Rethorica, Nieuwstraat 42, Alveringem (12.30-14.00 uur)

Alveringem

Oeren

Pendeldienst namiddag

Bus 1 Pendeldienst

Alveringem-Kerk	V.	13.30 uur	14.30 uur	16.15 uur	-
Sint-Rijkers	A.	13.35 uur	14.35 uur	16.20 uur	-
	V.	13.55 uur	14.55 uur	16.40 uur	-
Clep	A.	14.05 uur	15.05 uur	16.45 uur	-
	V.		15.15 uur	16.50 uur	18.00 uur
Mil. Begraafplaats	A.		15.20 uur	16.55 uur	-
	V.		15.40 uur	17.15 uur	-
Fortem	A.		15.55 uur	17.30 uur	18.15 uur
	V.		16.05 uur	17.40 uur	18.25 uur
Alveringem-Kerk	A.		16.10 uur	17.45 uur	18.30 uur

Bus 2 Begeleide rondrit*

Alveringem-Kerk	V.	14.00 uur
	A.	17.00 uur

(*) Deze bus rijdt op hetzelfde parcours. De deelnemers worden door professionele reisleiders ondergedompeld in de geschiedenis van Alveringem tijdens de Eerste Wereldoorlog.

(A. Aankomst, V. Vertrek)

De Groote Oorlog in het Godshuis

Op 29 januari 1915 opent het 'Belgian Field Hospital' zijn deuren in het Godshuis Clep te Hoogstade. Van alle hospitalen in de Belgische sector is Clep het dichtst bij het front gelegen. Hier worden vooral zwaargewonden verzorgd en geopereerd. Onder leiding van de Gentse chirurg Charles Willems verwerft Clep grote naam en faam.

Op 4 augustus 1914 valt het Duitse leger België binnen. De gezondheidsdiensten zijn helemaal niet voorzien op de opvang en de verzorging van de vele zieken en gekwetsten. Het transport van gewonde soldaten en burgerslachtoffers verloopt chaotisch en in de meest primitieve omstandigheden.

Als het front zich na de Slag aan de IJzer (18-31 oktober 1914) stabiliseert, begint men de medische hulp te organiseren. Geleidelijk aan wordt een heel evacuatiesysteem uitgebouwd. Het front wordt 'verdeeld' over drie hospitalen: L'Océan in De Panne, Cabour in Adinkerke en het Belgian Field Hospital in Hoogstade.

Het door de Engelsen opgerichte Belgian Field Hospital start zijn activiteiten eigenlijk al op 4 september 1914 in Antwerpen. Na de val van Antwerpen installeert het hospitaal zich in het Bisschoppelijk College te Veurne. Omdat Veurne steeds vaker het doelwit wordt van vijandelijke beschietingen, moet het veldhospitaal opnieuw verhuizen. De keuze valt op het Godshuis Clep te Hoogstade. Het ligt voldoende dicht van het front om de gekwetsten aan te voeren. En bovendien is het langs een grote weg gelegen, ideaal voor de bevoorrading met levensmiddelen en medicamenten. Op 15 mei 1916 wordt Clep een volwaardig Belgisch militair hospitaal.

Methode Willems

Ook het Britse leger reorganiseert zich en eist zijn artsen op voor de eigen rangen. Zo krijgt het 'Belgian Field Hospital' in Hoogstade al na enkele maanden een Belgische baas. In april 1915 stelt Leopold Mélis, inspecteur generaal van de gezondheidsdienst van het Belgische leger, Charles Willems aan als medisch directeur. Veel tijd om zich in te werken, krijgt de hoofdchirurg van het Gentse Bijloke-ziekenhuis, niet. Kort na zijn aankomst in Hoogstade begint de Tweede Slag bij Ieper. Na de eerste Duitse gasaanval op 22 oktober 1915 barst de hel los. Het hospitaal kan de toestroom van gekwetsten nauwelijks te baas. Door de drie aanwezige chirurgen wordt er dag en nacht geopereerd en dat weken aan een stuk. Er zal nog zo'n hectische periode volgen tijdens het bevrijdingsoffensief eind september 1918.

Honderden slachtoffers van de Grooten Oorlog werden er verzorgd, velen gered, maar helaas vonden ook velen hun laatste rustplaats op het militair kerkhof van Hoogstade.

J. Didier, verpleger

Net als zijn collega Antoine Depage van het Rode Kruis-hospitaal L'Océan in De Panne, heeft Willems zowel nationaal als internationaal een grote rol gespeeld in de ontwikkeling van de geneeskunde en de oorlogschirurgie. Allebei hebben ze kennis gemaakt met de oorlogschirurgie in de Balkanoorlog (1912) en die ervaring zullen hen enkele jaren later grote diensten bewijzen. Willems introduceert met groot succes de 'aseptische wondbehandeling' en deze 'methode Willems' zal tot in de jaren 1940 algemeen worden toegepast. Hij schrijft ook een 'praktische handleiding voor oorlogschirurgie' die binnen de kortste keren een soort brevier wordt voor alle geallieerde legerartsen.

Vrij snel breidt Willems het gasthuis uit van 60 tot 200 bedden en leidt met strenge hand een ploeg competente en gedisciplineerde medewerkers. Hij beschikt er over acht operatietafels die doorlopend bediend kunnen worden, op piekmomenten goed voor meer dan honderd operaties per dag. Maar Willems is geen 'gemakkelijke jongen'. Hij krijgt het regelmatig aan de stok met de legerleiding. Hij wil het hospitaal van Hoogstade verder uitbreiden tot 600 bedden maar dat stuit op het veto van het Groothoofdkwartier in Houtem. Te gevaarlijk, zou luidt het, want Clep ligt té dicht van het front. Minder overtuigend is het argument dat er te weinig hout is om nog nieuwe barakken te bouwen.

X-stralen aan het front

De beroemde Frans-Poolse natuur- en scheikundige Marie Curie heeft bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog al twee Nobelprijzen op zak. Ze maakt dankbaar gebruik van haar wereldwijde reputatie om geld in te zamelen voor de inrichting van radiologiewagens. Daarmee brengt ze samen met haar dochter Irène de X-stralen tot aan het front.

De soldatenledematen die op deze manier gered worden, zijn niet te tellen.

Overtuigd van het cruciaal belang van het röntgenonderzoek in de oorlogschirurgie nodigt medisch directeur Marie Curie uit in het 'Belgian Field Hospital' in Hoogstade om de röntgenafdeling volledig te reorganiseren. Haar dochter Irène verblijft hier zelfs verschillende maanden om de afdeling te dirigeren. Blijkbaar niet zonder de nodige spanningen met de militaire hoofdchirurg dr. Van Meeven, die geen directieven wenst te ontvangen van deze piepjonge wetenschapper.

Godshuis Clep

De naam van het rusthuis verwijst naar zijn milde schenker, Joseph Clep (Herzele 1785 - Brussel 1871). De Franse notaris en volksvertegenwoordiger huwt met Isabelle Cousijn uit Beveren-aan-de-IJzer. Zij hebben een zomerverblijf aan de Nieuwe Herberg in Alveringem. Bij legaat laat het kinderloze echtpaar langs de Gapaard een Godshuis bouwen voor 'behoeftegeren ouderlingen en weeskinderen van Hoogstade'. Op 2 december 1876 nemen de eerste behoeftegeren er hun intrek. De bediening van het rustoord Clep wordt toevertrouwd aan de Zusters van Liefde uit Kortemark.

Na een heftig oorlogsintermezzo wordt Clep in november 1918 opnieuw een 'gesticht voor ouden van dagen'. Maar in het najaar van 2013 valt definitief het doek over het rust- en verzorgingstehuis. De bewoners verhuizen dan naar het gloednieuwe woonzorgcentrum 't Hoge nabij de dorpskern van Alveringem.

Militaire begraafplaats Hoogstade

Omdat er zoveel Belgische militairen sterven in het veldhospitaal Clep wordt in april 1915 op de grond van de kerkfabriek een nieuwe begraafplaats aangelegd langs de Brouwerijstraat bij de dorpsplaats. Er liggen nu 806 Belgische doden begraven: 594 Nederlandstaligen, 196 Franstaligen, 16 onbekenden. De gestorven militairen zouden afkomstig zijn uit 370 gemeenten in België. Deze begraafplaats telt nog zes heldenhuldezerkjes. Daarnaast staan er ook 20 Britse zerkjes.

Bij de kerk van Hoogstade wordt een dodenhuisje aangebracht voor de gestorven militairen, in afwachting dat ze begraven worden op de Belgische militaire begraafplaats. Voor elke begrafenis haalt kapelaan Alfons Goegebeur een zestal schoolmeisjes uit de klas om een gregoriaans requiem te zingen voor de overleden soldaat. In zitting van 30 juni 1918 verklaart het gemeentebestuur van Hoogstade dat een eeuwigdurende vergunning wordt toegekend aan 34 Belgische en 5 Franse militairen die begraven zijn op het gemeentelijk kerkhof. Maar die graven zijn niet meer terug te vinden. Wellicht zijn ze later toch overgebracht naar de militaire begraafplaats. Er rusten wel nog 12 Britse militairen, maar dan uit de Tweede Wereldoorlog.

Verdwenen militaire begraafplaatsen:

Hoogstade-Linde: Op een boogscheut van het grote veldhospitaal in het gasthuis Clep richt de gezondheidsdienst van het Belgische leger ook een divisiehospitaal in op Hoogstade-Linde. Daar wordt tevens een dodenakker aangelegd. De overleden militairen worden later ontgraven en overgebracht naar de militaire begraafplaats aan de Brouwerijstraat.

Sint-Rijkers: In juli 1918 wordt er bijkomende capaciteit gecreëerd op de nieuwe militaire begraafplaats van Sint-Rijkers, gelegen op het kruispunt van de Dolfijnstraat met de Burgdreef. Grootte: 15 aren, 95 centiaren. Op 29 september, de dag dat het bevrijdings-offensief begint, wordt het eerste graf aangelegd. Op 4 oktober zijn er al meer dan 110 graven. De meeste zijn gestorven in het hospitaal van Hoogstade. Ook militairen die bij Diksmuide sneuvelen, vinden hier een rustplaats. Op 8 november wordt Armand Jacquet voorlopig als laatste bijgezet. Volgens een naoorlogse kaart zijn hier 249 Belgen en 44 Fransen en Engelsen begraven.

Net als andere kleinere Belgische militaire begraafplaatsen of noodbegravingen wordt deze begraafplaats in de jaren 1920 ontruimd. De stoffelijke resten zijn overgebracht naar de Belgische militaire begraafplaats van De Panne.

In de crypte van de Ijzertoren liggen de stoffelijke resten van de zogenaamde Ijzersymbolen van de Vlaamse Beweging. Twee van de negen Ijzersymbolen zijn overleden in het militair hospitaal Clep te Hoogstade.

Renaat De Rudder is geboren op 11 december 1897 in Oostakker. In oktober 1914 meldt hij zich als oorlogsvrijwilliger en wordt soldaat in het 8ste (en later het 18de) Linieregiment van de 4de Legerdivisie. Tijdens een verkenningstocht in de sector Merkem (bij de Kippe) op 17 december 1917 raakt hij zwaar gewond door een verdwaalde Belgische kogel. 's Anderendaags overlijdt hij aan zijn opgelopen verwondingen in het militair hospitaal te Hoogstade. Op 21 december 1917 wordt hij onder een heldenhuldezerk begraven op de Belgische militaire begraafplaats van Westvleteren. Op 27 augustus 1922 vindt de derde IJzerbedevaart in Westvleteren plaats, speciaal om hulde te brengen aan het graf van Renaat De Rudder. Tien jaar later wordt hij samen met de gebroeders Van Raemdonck (en de Waalse soldaat Fiévez) naar de crypte van de Ijzertoren overgebracht als symbool van de Vlaamse Beweging.

Frans Kusters is geboren op 9 januari 1891 te Rekem. Toen de Eerste Wereldoorlog uitbrak is Frans Kusters onderwijzer te Rotem. Hij wordt opgeroepen als brancardier en sluit aan bij de ambulancecolonie van dr. De Moor bij de 2de Legerdivisie. Hij is een tijd lang verbonden aan een infirmerie in Sint-Rijkers. Vanaf mei 1917 is Frans Kusters brancardier bij het 17de Linieregiment. Op 22 augustus 1917 wordt hij bij de terugkeer uit de eerste linie op de weg van Kaaskerke naar Oude Barreel getroffen door een kogel in de rechterschouder. Ook zijn ruggenmerg wordt geraakt. Hij wordt overgebracht naar het militair hospitaal in Hoogstade en overlijdt daar op 25 augustus 1917 aan de opgelopen verwondingen. Volgens een bevriende familie spreekt hij op zijn sterfbed nog de volgende woorden uit: "Mijn familie, mijn God, ik sterf voor Vlaanderen". Hij wordt onder een heldenhuldezerkje begraven op de militaire begraafplaats van Hoogstade. Tijdens de 13de IJzerbedevaart, op 21 augustus 1932, wordt zijn stoffelijk overschot bijgezet in de crypte van de Ijzertoren.

Moest ik van U zijn

De volksmuziekgroep **Moest ik van U zijn** bestaat uit 4 muzikanten die al jaren actief zijn in de Vlaamse muziekwereld. Herman Rombaut uit Stavele speelt gitaar en Vlaamse doedelzak. Hij speelt en zingt eveneens bij de zanggroep Olbiol. Hilde De Raeve eveneens uit Stavele vormt het orkest van de groep, namelijk het diatonisch accordeon. Haar echtgenoot Jean-Pol Dumortier bespeelt vooral de draailier. Dries Saelens tenslotte neemt de viool voor zijn rekening.

De groep put haar – voornamelijk instrumentale – nummers uit het eenvoudige, dikwijls eeuwenoude, repertoire uit Vlaanderen en omgeving. Ze bieden een ongekennde rijkdom aan melodieën vol wijsheid, mijmeringen en raadgevingen die de tand des tijds trotseerden en heden ten dage nog bijzonder actueel zijn. Vele liederen en melodietjes zijn evenwel gaan behoren tot het archief. Vandaar misschien dat Moest ik van U zijn opnieuw in de traditionele kookpot wil roeren zodat eenieder op tijd en stond kan proeven en de traditionele muziek kan smaken! De groep bewijst dat eenvoudige muziek, zonder technische hoogstandjes, betekenisvol en heel mooi kan zijn.

Meer informatie: Herman Rombaut, IJzerstraat 12b, 8691 Stavele-Alveringem, 0475 / 34 02 28

W.R.P. (We'll remember, Pops)

W.R.P. bestaat uit een groep mensen die de herinnering aan de twee wereldoorlogen levend wil houden. Reeds tientallen jaren gidsen zij groepen doorheen de frontstreek en dit steeds in historische uniformen van toen. Ook wekken zij de geschiedenis opnieuw tot leven met verhalen uit deze periodes (re-enactment). Op deze 11 novemberherdenking brengt W.R.P. in de namiddag taferelen uit de Grote Oorlog op verschillende historische locaties in Alveringem, Sint-Rijkers en Hoogstade.

Meer informatie over W.R.P. vindt u op de website: <http://www.wellrememberpops.be/>

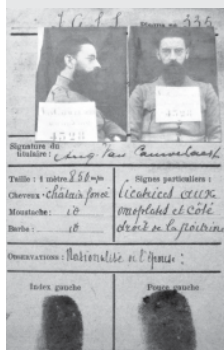
*Een schicht in duizlende oogen...
Een donder laag en bang;...
Ten rug, als staal gebogen,
Het gloeien van een stang.*

*De onvast handen dwalen;
Onwillig wankt de voet;
'k voel uit één bron drie stralen
Uitborlen van mijn bloed.*

*Plots of de zon ging dansen....
Een stem die schaterlacht....
Dan: over alle transen
De stilt', de dood, de nacht.*

August Van Cauwelaert

August Van Cauwelaert vocht tijdens de Eerste Wereldoorlog aan het front. In de nacht van 7 op 8 april 1916 raakte luitenant August van Cauwelaert zwaar gewond door granaatscherven in de sector Duiksmuide. Hij werd verzorgd in het militair hospitaal van Hoogstade, waar hij twee gedichten schrijft: Draagt me zacht en Verwonding. Beide gedichten werden gepubliceerd in Van onzen tijd, jaargang 13, nr. 8, 1917. Later werden ze opgenomen in de dichtbundel Liederen van droom en daad (1918), waar-in hij zijn herinneringen aan de Grote Oorlog verwerkte.

Praktische richtlijnen

- **Parkeergelegenheid:** Dorp Alveringem, parking voetbalveld, Oerenstraat in Alveringem
- **Toiletten:** Sportzaal Rethorica (Nieuwstraat 42)
- Vanaf 9.30 u.: Pendelbus naar Oeren
Opstapplaats: Dorp (Kerk Alveringem) en parking voetbalveld, Oerenstraat.
- Vanaf 12.30 u.: **Pendelbus** naar Alveringem – opstapplaats de LEUTE (Oeren)
Haltes: parking voetbalveld, Sportzaal Rethorica, Dorp (Kerk Alveringem)
- Wie zich **inschreef voor de broodmaaltijd**, kan vanaf 12.30 u. terecht in de Sportzaal Rethorica.
- **Wie geen broodmaaltijd reserveerde kan eventueel terecht bij onze lokale horeca:**
 - Tapa Tapa, Dorp 4 in Alveringem
Spanje op uw bord, culinaire reis naar het land van de sherry, de sangria, de paella en ja...de TAPAS
 - Potje Paté, Kaatsspelstraat 1 in Alveringem
Het rijke assortiment van De Veurn'Ambachtse op de unieke menukaart van 't Potje Paté
 - Rethorica, Nieuwstraat 42 in Alveringem
Frisdranken, versnapering, frituur
- **Informatie:** namiddagopties en toeristische informatie:
de sportzaal Rethorica, Nieuwstraat 42 in Alveringem

Noodnummers:

Karien Becuwe 0496 / 43 43 85

Leo Bonte 0476 / 26 20 38

Het volgende herinneringsmoment met familie en verwanten van gesneuvelden heeft plaats op 11 november 2014.

Met dank aan

Verzorgen de plechtigheid

E.H. Pastoor J. Duijvejonck

Muzikale omlijsting: Moest ik van u zijn

Poëzie: Herman Spruytte

“Te Velde” gespeeld door Harmonie Sint-Cecilia Leisele

Administratie en coördinatie: Dienst Toerisme en Cultuur, project Alveringem 2014

Karien Becuwe, Leo Bonte, Thea Marchand

Technische ondersteuning: Technische dienst van de Gemeente

Veiligheid: De zone Spoorkin

Ontwerper herdenkingspin met logo: Jeroen De Clercq

Re-enactment: groep W.R.P. van Jan Verdoodt

Vertelkunstenaars: Julien Butseraen, Paule Cottigny, Eddie Dobbelaere, Eric Niville, Stefanie Plovie, Ivo Ryckeboer en Herman Spruytte

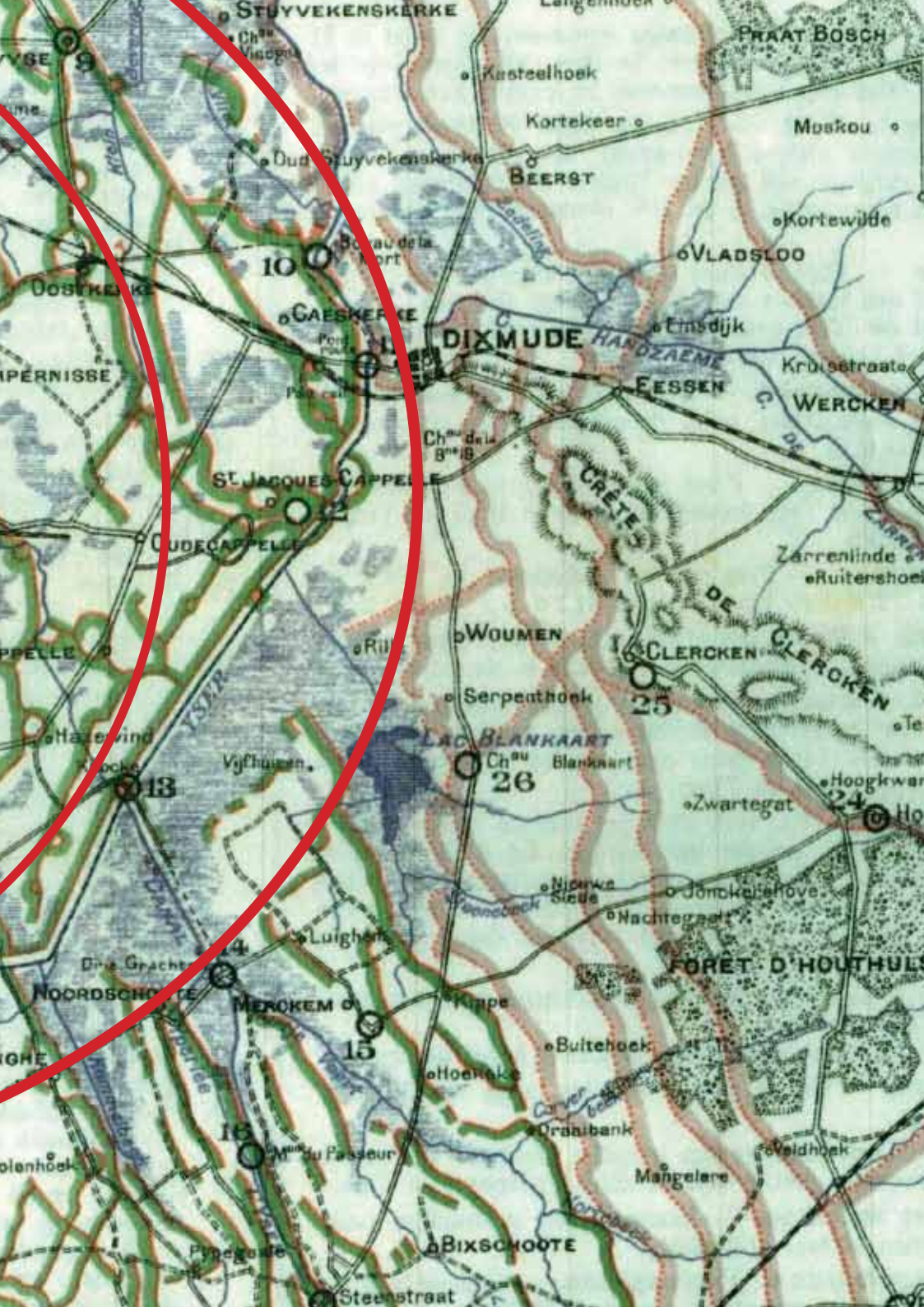
OCMW Alveringem en de directie en het personeel van het rust- en verzorgingstehuis Clep in Hoogstade

Luc Klaps, Joris Ryckeboer, Leon De Winter, Patrick Vancoillie.
De pioniers van het “soldatenproject Oeren”.

Foto's: Hugo De Cnodder, In Flanders Fields Ieper, Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, auteur André Gysel, de families Lievens, Wyckaert en Leuridan, Dienst Toerisme en Cultuur Alveringem.

Alle medewerkers die meehelpen aan het onthaal, de veiligheid, het programma en de organisatie van de broodlunch.

En uiteraard... alle aanwezigen

Stille Kruisjes

Kruisjes aan de Yserboorden
Zachtjes door een vriendenhand
Met een traan en met een bede
In de kille aard' geplant

Kruisjes die naar hooger sferen
Ons de wegen wijzen aan
Trouwe wakers van de dooden
Die vóór ons zijn heengegaan.

Wijl gij daar staat uit te zingen
Vlaand'rens rouw en Vlaand'rens lof,
Kruisjes lief, doet gij ons biddend
Nederzinken in het stof.

Kruisjes met uw naakte armen
Roodgekleurd met heldenbloed,
Kruisjes aan de Yserboorden,
Stille Kruisjes, weest gegroet!

J.M. ENCKELS, B. 151.

Organisatie:
Gemeentebestuur Alveringem
Dienst Toerisme en Cultuur
Sint-Rijkersstraat 19, 8690 Alveringem
T 058 288 881
www.alveringem.be – www.uutgoeste.be

Project Alveringem 2014
T 058 62 55 31
leobonte@telenet.be